

Onderwerp Voorjaarsnota 2016

Steller F. Bouma

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 8603 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk 5706368

Datum 25-05-2016 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij ontvangt u de Voorjaarsnota 2016, de opmaat naar de begroting 2017.

Wanneer wij deze begroting aan uw raad presenteren, zullen we halverwege onze collegeperiode zijn. Deze gelegenheid grijpen we aan voor een terugblik en tussenbalans.

Hoe staat Stad ervoor? Hoe ver zijn we met de uitvoering van ons coalitieakkoord 'Voor de verandering'? Zijn we in staat de twee gezichten van Stad, de stad die bruist en innoveert en de stad die met moeite de eindjes aan elkaar knoopt, met elkaar te verbinden? Bieden we voldoende voedingsbodem voor investeringen en toename van werkgelegenheid? Wat staat ons nog te doen om de 'driehoek economie-onderwijs-arbeidsmarkt' sterker te maken op zo'n manier dat ook de kwetsbaren in onze stedelijke samenleving mee kunnen veren op de ontwikkeling ervan?

Doen we het goede in de wijken? Zijn we in staat om invulling te geven aan onze rol door de burger centraal te stellen, samenwerking te zoeken met partijen en ondernemers en instellingen te faciliteren en te stimuleren? Geven we de juiste impulsen om de kwaliteit van Stad ten goede te laten komen aan de gehele samenleving? Het gaat daarbij om meer dan de sfeer, die het woon- en leefklimaat van de stad ademt, en het voorzieningenniveau van Groningen op het gebied van sport, cultuur en onderwijs; het heeft ook betrekking op de kennisvoorsprong en expertise op maatschappelijke relevante terreinen, zoals Healthy Ageing.

Hoe waarborgen we een duurzame en gezonde ontwikkeling van Groningen ook op lange termijn volgens een visie die fysieke en sociaal-maatschappelijke vraagstukken integraal benadert?

We geven u aan wat – alles in beschouwing genomen – onze prioriteiten voor de tweede helft van onze collegeperiode zijn. Daarbij betrekken we ook de stand van zaken van onze organisatie en de gemeentefinanciën.

Wij wisselen hierover graag met u van gedachten tijdens het debat van uw raad op 6 juli aanstaande.

Leeswijzer

1. Stand van Stad: terugblik en tussenbalans
2. Speerpunten voor de korte en lange termijn
3. Wat verder aandacht verdient
4. Organisatieontwikkeling
5. Financieel Perspectief

1. Stand van Stad

We beschrijven eerst de opbrengsten op hoofdlijnen over de afgelopen twee jaar afgezet tegen de ambities uit ons coalitieakkoord 'Voor de verandering'. Daarbij betrekken we onder meer de actuele cijfers uit de Basismonitor, die laat zien hoe Stad ervoor staat.

U kunt deze Basismonitor overigens raadplegen op <http://os.groningen.nl/basismonitor>.

Investerings en werkgelegenheid

Groningen is in beweging en investeert. Dat tekent zich af in het groeicijfer van jonge, innovatieve bedrijven, de zogenaamde start-ups. Ook de werkgelegenheid groeit weer; zelfs met een percentage dat uitstijgt boven het landelijke gemiddelde. Die groei doet zich onder meer voor in het onderwijs, de detailhandel en bij de ziekenhuizen. Een gunstige ontwikkeling. Een aandachtspunt is daarbij de positie van lager opgeleiden op onze arbeidsmarkt. Veel banen worden ingevuld door overgekwalificeerd personeel.

Meer dynamiek

Ook de woningmarkt trekt aan: er is sprake van een toenemende belangstelling voor nieuwbouw. Daarnaast wordt er in de bestaande woningvoorraad meer verkocht. De omvang van de woningvoorraad nam toe vooral voor jongeren. Onze studentenpopulatie blijft groeien al vertraagde die groei het afgelopen jaar na invoering van het leenstelsel. Tegelijkertijd is sprake van een groeiend aandeel buitenlandse studenten. Om onze aantrekkingskracht op deze doelgroep te behouden, moeten we onze pluspunten, ons imago en een veilig woon- en leefklimaat behouden. Voldoende, betaalbare huisvesting van een goed niveau, is vervolgens juist voor deze doelgroep een belangrijk aandachtspunt.

Die aandacht is ook geboden vanwege diverse andere ontwikkelingen aan de vraagzijde van de woningmarkt: we verwachten een toename van het aantal alleenwonenden, waarbij het langer zelfstandig wonen van ouderen een rol speelt. We houden verder rekening met de huisvesting van statushouders en een groeiende behoefte aan sociale huurwoningen. Ook verwachten we dat de vraag naar woonruimte in de categorie pas-afgestudeerden toeneemt.

Van plannen naar uitvoering

De uitvoering van een aantal fysiek-ruimtelijke projecten in de komende jaren versterkt de dynamiek in en om de stad. Denkt u bijvoorbeeld aan de Zuidelijke Ringweg en het Stationsgebied. Daarnaast is de bouw van het Forum hervat na het bereiken van overeenstemming met de NAM over het aardbevingsbestendig bouwen daarvan.

Ook op een aantal andere beleidsterreinen domineert na planontwikkeling de uitvoering de komende jaren de agenda. Het gaat onder meer om de Binnenstadsvisie, de Fietsstrategie, de kadernota Cultuur, de Woonvisie 'Wonen in Stad' en het meerjarenprogramma Sport & Beweging 2016 -2020. Het betreft plannen die conform onze ambitie in samenspraak met de inwoners werden uitgewerkt.

Samenwerken aan vernieuwing

Stad draagt ideeën aan en biedt in toenemende mate ruimte voor vernieuwing. Die vernieuwing strekt zich uit over méér gebieden dan alleen ICT. Founded in Groningen, de open community waar Groninger bedrijven zich presenteren en kennis met elkaar delen, is daarvan het aansprekende bewijs. We zagen kans Stad en haar inwoners te betrekken bij onze 'innovatieateliers' en 'veranderlabs' over onderwijs, sociale zekerheid, zorg en veiligheid. Ons 'ideeënfestival Let's Gro' voorzag ook in die behoefte aan vernieuwing.

Mede door de samenwerking van partijen in Stad sleepten we de titels Nationale Onderwijsstad en Nationale Evenementenstad in de wacht.

Vooruitgang bij vernieuwing Sociaal Domein

De vernieuwing van het Sociaal Domein, waarbij inbegrepen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, de nieuwe Jeugdwet, de Wet op het passend onderwijs en de Participatiewet, bracht, zoals verwacht, voor alle betrokkenen grote veranderingen met zich mee. Nu we een jaar verder zijn, constateren we dat we daarbij met goed gevolg belangrijke stappen hebben gezet. Drijvende krachten voor de beoogde vernieuwing zijn, naast de eerder genoemde innovatieateliers, de Wij-teams. Deze teams – per 1 april van dit jaar gerealiseerd in zeven wijken – vormen samen met de nog door te ontwikkelen Sociale Teams in de overige wijken een stedelijk dekkend netwerk. Als ‘oren en ogen’ van de wijk hebben zij een sleutelrol bij het stimuleren van ‘samenredzaamheid’ en sociale cohesie.

Gezondheid en sociale cohesie

Dankzij onze verhoudingsgewijs jonge bevolkingssamenstelling scoren we gemiddeld gunstig op het thema gezondheidsbeleving; de onderlinge verschillen in Stad zijn echter groot en er zijn op dit terrein tal van verbeterpunten.

De Wij-teams brengen het ‘dorp terug in de stad’. Met de toenemende behoefte aan zorg in de komende jaren door vergrijzing van ons inwonerbestand en een toenemend aantal alleenwonenden zal het belang hiervan nog toenemen. We zien dat de sociale samenhang in Stad gemiddeld op peil blijft, maar grote variaties kent in de wijken. Aandacht daarvoor is geboden. Een goed geslaagd initiatief om de verbinding tussen verschillende bevolkingsgroepen effectief te bevorderen is het project WIJS (Wijk Inzet door Jongeren en Studenten), dat zich sinds kort met een nieuwe website etaleert op www.wijsgroningen.nl.

We merken ondertussen dat meer Stadgers een rol als mantelzorger op zich nemen. Een ontwikkeling die nog versterking behoeft en krijgt door onze inzet op mantelzorgondersteuning.

Wijkwethouderschap en gebiedsteams

We merken dat we beter dan voorheen in staat zijn om op basis van gelijkwaardigheid samen te werken met Stadgers en organisaties in Stad: gebiedsgericht, meer vanuit de burger gedacht, flexibel en integraal, faciliterend, zonder de verantwoordelijkheid over te nemen.

Daar hebben de introductie van het wijkwethouderschap en de integrale gebiedsteams zeker aan bijgedragen. In overleg met uw raad experimenteren we met nieuwe vormen van zeggenschap in de wijk. Deze nieuwe werkwijze stelt andere eisen aan onze organisatie. Wij komen daarop terug verderop in deze Voorjaarsnota onder 'organisatieontwikkeling'.

Energietransitie

Met het ingaan van de besluitvormingsfase rond Geothermie en het bijbehorend warmtenet staan we op het punt een stap te zetten naar grootschaliger toepassing van duurzame energie. We zien bovendien een gunstige dalende tendens in het energieverbruik door huishoudens en organisaties.

Onze werkwijze om tot een energieneutraal 2035 te komen, is verder geprofessionaliseerd. Er is geanalyseerd hoe onze regio energieneutraal kan worden en daarmee economisch versterkt. Samen met belangrijke partners maken we momenteel een 'routekaart' naar dat doel. De voortgang houden we bij met een energiemonitor. We schalen ook in praktische zin op, bijvoorbeeld door de voorgenomen uitbreiding van onze GrESCo (Groningse Energie Service Compagnie) en het energieloket Groningen woont SLIM.

Fietsstad

De aantrekkende economie en het feit dat de regio in toenemende mate is aangewezen op werk en voorzieningen in Stad zorgt voor grotere verkeersstromen *naar* Stad. Tegelijkertijd neemt bij verplaatsingen *binnen* Stad het gebruik van de auto af en het gebruik van de fiets toe. Dat, terwijl het fietsgebruik hier op nationale én mondiale schaal bezien al zeer hoog is: 60% van alle verplaatsingen in de stad gebeurt per fiets. Nergens werd tot nu toe hoger gescoord. Groningen is een échte Fietsstad.

Nog steeds schoon en veilig

Als intense en compacte stad in een ruim en groen achterland combineren we het beste van twee werelden. De kwaliteit van de leefomgeving in de stad wordt nog steeds als goed ervaren. Dat is een basisvoorwaarde voor het welzijn van onze bewoners, die met andere factoren, zoals onderwijs, arbeidsmarkt, de woonkwaliteit en bijvoorbeeld het aanbod aan sport- en cultuurvoorzieningen, medebepalend is voor de aantrekkelijkheid van Groningen voor bezoekers en bedrijven.

We blijven erin slagen onze BORG (Beheer Openbare Ruimte Groningen)-doelstellingen in het onderhoud te realiseren en constateren onder andere dat de biodiversiteit in de stad en het hergebruik van afval in de afgelopen jaren geleidelijk aan verder toenemen. De actieve participatie van een grote groep bewoners in het onderhoud van Stad maakt duidelijk hoeveel waarde de Stadgers hechten aan een goede kwaliteit van hun leefomgeving. Ook de veiligheidsbeleving blijft constant; gerekend in aantal aangiften is de criminaliteit bovendien afgenomen.

Vertrekpunt voor de komende jaren: samenvattende conclusie

Ons vertrekpunt voor de komende jaren is gunstig te noemen. Diverse voornemens hebben we halverwege onze collegeperiode reeds waargemaakt. Grote projecten staan in de steigers. De vernieuwing van het Sociaal Domein is goed ingezet. We hebben op een aantal terreinen visies met draagvlak kunnen ontwikkelen. Groningen staat er over het geheel genomen goed voor. Het leefmilieu in Stad heeft over de afgelopen jaren haar kwaliteit weten te behouden. Wel is er sprake van verschillen in fysiek, sociaal en sociaal-economisch opzicht tussen de noord- en zuidkant van Stad. Zuid doet het over het algemeen beter; een aantal wijken in andere delen van Stad en specifieke buurten ontwikkelen zich minder gunstig en zijn als kwetsbaar aan te merken. Vaak zijn opgaven wijk-specifiek. Via het gebiedsgerichte werken zullen we passende gebiedsprogramma's uitwerken. De economie en de werkgelegenheid trekken aan. We zien kans effectief samen te werken aan vernieuwing met tal van partijen. Dat willen we vooral zo houden. We hebben echter nog veel te doen. Dat beseffen we terdege. Die opgaven bestrijken niet alleen de komende jaren, maar ook de komende decennia. Waar gaan we mee aan de slag om het evenwicht in de wijken te bewaren en een duurzame en gezonde toekomst voor Groningen te bestendigen?

2. Speerpunten voor de komende jaren en decennia

Een aantal aan elkaar gerelateerde thema's vormt de rode draad door het programma voor de komende jaren. Het gaat daarbij om:

- Realiseren van projecten in uitvoering;
- Vormgeven van The Next City;
- Samenwerken en verbinding zoeken; partijen faciliteren en versterken;
- Doorontwikkelen van de gebiedsgerichte aanpak, gericht op een ongedeelde stad;

- Bevorderen van kruisbestuiving tussen 'Inclusieve Stad', arbeidsmarkt en onderwijs/'City of Talent';
- Geven van extra impulsen aan duurzaamheid;
- Focussen op een gezonde stedelijke ontwikkeling: 'Healthy Ageing'.

We werken deze speerpunten in hun onderlinge relatie hieronder nader uit.

Soepele uitvoering

We hebben een fase van visieontwikkeling en projectvoorbereiding achter de rug, zoals in het voorgaande beschreven onder 'Stand van Stad'. We gaan nu een periode van uitvoering in. Dat speelt bij grote investeringsprojecten, waarbij we met 'Groningen Bereikbaar' zorgen voor communicatie met belanghebbenden en bereikbaarheidsalternatieven. Klachten handelen we adequaat af. Zo houden we in een prettige sfeer de vaart erin. Dit speelt ook ten aanzien van de uitvoering van de recent vastgestelde beleidsvisies. Tegelijkertijd pakken we inhoudelijke vraagstukken op en bepalen we wat nodig is om nog openstaande ambities te verwezenlijken voor de komende jaren en de komende decennia. Sommige speerpunten uit ons coalitieakkoord scherpen we daartoe aan. Dat doen we deels binnen de context van de nieuwe omgevingsvisie 'The Next City', waaraan we momenteel werken.

'The Next City'

Groningen groeit hard. Ook komt de Omgevingswet er aan. Beide ontwikkelingen, groei en wetgeving, zijn voor ons reden om een omgevingsvisie te maken voor de stad van morgen. Een nieuwe visie op de toekomst van Groningen en omgeving; een gemeente met misschien wel 250.000 of meer inwoners.

Hoe ziet Groningen er over 20 of 30 jaar uit, als we blijven groeien in een krimpende omgeving? Hoeveel en welke woningen zijn er straks nodig? Voor wie en waar bouwen we ze? Is onze infrastructuur in 2025 toereikend voor al het verkeer uit Stad en regio? Kijken we voor onze groei naar de Randstad of ook naar onze verbinding met Duitsland en de rest van Europa? Wat betekent The Next City voor de ontwikkeling van Ten Boer? Is groei door innovatieve en vermogende nieuwkomers het recept om armoede en jeugdwerkloosheid het hoofd te bieden? Welke betekenis kennen we daarin toe aan het onderwijs? Kunnen we kansrijken en kansarmen meer met elkaar verbinden en segregatie voorkomen? Biedt Stad blijvend ruimte voor iedereen om mee te doen en zich te ontwikkelen?

Hebben onze kinderen genoeg goede parken en pleinen om te spelen en elkaar te ontmoeten? Worden we samen echt gezond ouder in een duurzame, groene stad? Hoe ziet Groningen er uit als iedereen straks een elektrische, zelfrijdende auto heeft en zijn eigen energie kan opwekken aan huis? Hoe blijft de groeiende stad ook op lange termijn leefbaar?

The Next City gaat niet alleen op deze vragen in, maar beschrijft ook hoe we (anders) met Stad om kunnen gaan. Hoe kunnen we de ontwikkeling op lange termijn verbinden met de keuzes van vandaag? Hoe zorgen we ervoor dat de economie en werkgelegenheid meegroeien met de bevolking? Hoe reageren we snel en lenig op een onvoorspelbare toekomst? Hoe creëren we meer ruimte voor experimenten? Sommige zaken ontwikkelen zich als vanzelf en andere pas met een extra investering. We overwegen hieraan een investeringsfonds te koppelen nu externe financieringsbronnen, zoals ISV, zijn weggefallen.

In de afgelopen jaren zijn we meermalen met de inwoners in gesprek gegaan over de toekomst van Stad. Onder meer in het kader van de Woonvisie en de Binnenstadsvisie, maar ook bij Let's Gro. Zo stond in 2015 Next City expliciet op het programma van Let's Gro. We zetten dit gesprek voort, nu toegespitst rond de volgende opgaven:

- Faciliteren groei van Stad;
- De werkgelegenheid groeit mee in Stad en regio;
- De groeiende stad blijft leefbaar en aantrekkelijk voor alle inwoners;
- Iedereen helpt mee in een groeiende stad;
- De energietransitie wordt versneld.

Zo realiseren we een door Stad en Stadjes gedragen nieuwe omgevingsvisie.

Nieuw samenspel faciliteren en stimuleren

Een nieuw samenspel is nodig tussen overheid (legitimiteit), markt (creativiteit) en samenleving (betrokkenheid). Elke partij heeft zijn eigen sterkte en zwakte. De samenleving bestuurt inmiddels mede het publiek domein, niet meer uitsluitend de gemeente. De verstandhouding met partijen in de stad, burgers, ondernemers en instellingen verstevigen en onderhouden we. We faciliteren partijen en zorgen ervoor dat de wijkwethouders goed te benaderen zijn. De 'legitimatie' voor veel grootschalige ingrepen ontstaat op het niveau van de straat. Daar zijn we ons van bewust.

Ongedeelde stad

We hechten een onverminderd groot belang aan een stad waar iedereen, die wil, kan meedoen. Dat houdt een samenleving in evenwicht en bevordert tolerantie. Daarom zetten we ons in om de twee gezichten van Stad met elkaar te verbinden. We gaan daarbij uit, zoals eerder aangegeven, van eigen kracht en samenredzaamheid en bieden ondersteuning waar nodig. We investeren in een prettig, gezond en veilig opvoedklimaat gericht op gelijke ontwikkelkansen voor kinderen en preventie. Met 'vroeg-signalering' richten we ons waar nodig op het tijdig oplossen van problemen.

Een ongedeelde stad vraagt ook om woningbouw voor verschillende doelgroepen in alle wijken en het slechten van fysieke barrières.

Tenslotte impliceert een inclusieve stad gastvrijheid voor vluchtelingen en het bieden van de mogelijkheid tot integratie. Onze noodopvang en de (in te richten) AZC's vormen daarop ons antwoord. Voor statushouders creëren we perspectief op huisvesting, in een evenwichtige verdeling over Stad. Hetzelfde geldt voor zorg, werk en onderwijs.

Inclusieve stad heeft ook 'banenmotor' nodig

We creëren de juiste randvoorwaarden voor nieuwe werkgelegenheid en voor bestaande bedrijven om de 'banenmotor' gaande te houden. Daarom stellen wij uw raad voor bij de behandeling van de jaarrekening onder meer extra geld beschikbaar te stellen voor traineeplaatsen in de gemeentelijke organisatie en voor de aanpak van jeugdwerkloosheid. Onze regionale aanpak van jeugdwerkloosheid is bewezen succesvol. Via 'afsprakenbanen' en het nieuwe 'beschut werken' creëren we bovendien voor mensen met een arbeidsbeperking mogelijkheden om te werken. Het blijft echter zaak, ook onder een ander, beter, economisch gesternte, mensen met een relatief zwakke sociaal-maatschappelijke positie, waaronder laag opgeleide jongeren (mbo of lager), te laten delen in de kansen op betaald werk. Investeren in de trits onderwijs-economie-arbeidsmarkt, wat we doen in samenwerking met de regio, brengt dat binnen hun bereik. Dat is extra belangrijk in een studentenstad als Groningen, waar een verdringingseffect op de arbeidsmarkt door relatief goedkope studenten, tijdelijk inzetbaar, optreedt.

'City of Talent' in relatie tot de arbeidsmarkt

Jaarlijks studeren in Stad zo'n 20.000 hoogopgeleiden af. Afgaand op de ontwikkeling die veel universiteitssteden thans doormaken en gelet op de kwaliteit van het woon- en leefmilieu van Stad en regio, moet het mogelijk zijn een groter wordend aandeel van deze populatie hoogopgeleiden aan ons te binden. We stimuleren deze ontwikkeling door:

- op geregelde basis netwerkbijeenkomsten en bedrijfsbezoeken voor studenten te organiseren;
- een gezamenlijke agendasetting met de kennisinstellingen in de stad;
- het Akkoord van Groningen te verbreden met andere (dan onderwijs) 'City of Talent'-thema's, zoals cultuur en sport;
- bedrijven te faciliteren en innovatie te bevorderen. We zien dat de 'nieuwe economie (onze start-ups)' en de 'oude economie' elkaar steeds vaker opzoeken en elkaars sterke punten beter weten te benutten. Zo komt expertise breder beschikbaar en raakt innovatie in een stroomversnelling. We faciliteren de huisvestingsvraag van scale-ups (snelgroeiende bedrijven) zo optimaal mogelijk. Verder attenderen we ondernemers en instellingen onder andere op de subsidiemogelijkheden van Horizon 2020, het programma van de Europese Commissie om onderzoek en innovatie te stimuleren.

Door een excellent en vernieuwend onderwijsaanbod –initiatieven daartoe vanuit het onderwijsveld juichen we toe– willen we onze jeugd optimaal voorbereiden op actieve deelname in het arbeidsproces. Dat neemt niet weg dat de toekomst van hen zal vragen 'een leven lang te leren'.

We sorteren voor op veranderingen in de arbeidsmarkt, die mogelijkere drempels gaan opwerpen, die niet meer door alle mensen genomen kunnen worden. Andere vormen van participatie en –waar nodig– zinvolle dagbesteding moeten dan serieus in overweging genomen worden.

Groningen scherper op de kaart zetten en verbinding zoeken

We zetten Stad scherper op de kaart. Op landelijke schaal gezien als 'Metropool van het Noorden' en in regionaal verband. De regio heeft immers belang bij de impuls, die uitgaat van een zichtbaar sterke stad. Tegelijkertijd versterken Stad en regio elkaar in een hechte onderlinge verbinding. Op nationale en internationale schaal etaleren we onze kwaliteiten en verstevigen we onze belangenbehartiging (subsidies, regelgeving).

We benutten internationale podia, die congressen ons bieden, meer stelselmatig en zoeken daarbij samenwerking met ons bedrijfsleven. Door 'extra massa te creëren' vergroten we onze invloed in Den Haag en Brussel. Schaalvergroting en betere verbindingen realiseren we fysiek, bijvoorbeeld met de plannen voor het Stationsgebied, frequentieverhoging op het nationale spoor en opwaardering van de lijn Groningen-Bremen, en digitaal. Met dat laatste bieden we 'smart city' kansen, waar zowel Stad als regio baat bij hebben.

Verdere vernieuwing Sociaal Domein

De vernieuwing van het Sociaal Domein is succesvol ingezet. Voor de komende jaren staat nog op de rol:

- het doorontwikkelen van de WIJ-teams met op termijn differentiatie per team, afhankelijk van de specifieke opgave per gebied;
- Besluitvorming over de wijze van aansturing van de teams en de relatie met de gemeentelijke organisatie;
- Het inkopen van voorzieningen in het kader van de WMO en Jeugdzorg per 2018. Daarbij is de vraag hoe we verder gaan na afloop van het Regionaal Transitiearrangement in 2017 en welke positie we als gemeente hierbij gaan innemen.

Innovatieateliers zorg en onderwijs

We boren nog meer vernieuwende ideeën in de samenleving aan. Daartoe hebben we 'Wijken voor jeugd', gericht op preventie van zorg voor jeugd in de eigen buurt, en het Innovatieatelier Sociaal Domein in het leven geroepen. Het eerste Innovatieatelier, op het gebied van zorg, heeft in december 2015 plaatsgevonden. Daarbij hebben Stadjers, ZZP-ers en zorgaanbieders een grote variëteit aan ideeën en vernieuwende werkwijzen gepresenteerd. Initiatieven/ideeën, die gericht zijn op deskundigheidsbevordering, op meer zeggenschap door bewoners, op het vergroten van het sociale netwerk en op het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid. Met deze opbrengsten werken we de komende tijd verder.

Voor de zomer organiseren we een Innovatieatelier op het gebied van Beschermd Wonen en Opvang. Hierbij ligt onze focus op het vergroten van de zelfredzaamheid en participatie van zeer kwetsbare inwoners en het bereiken van een duurzame effectiviteitsverbetering en kostenreductie.

Met Innovatieateliers Onderwijs nodigen we onze partners uit om via *pitches* voorstellen te doen voor het gezamenlijk ontplooiën van initiatieven voor kwaliteitsverbetering en vernieuwing van het onderwijs. Zo is breed draagvlak bij het onderwijsveld zelf voor in te voeren innovaties gegarandeerd.

Energietransitie versnellen

We hebben belangrijke stappen gezet naar een 'energie-neutrale stad', maar er is meer nodig om over 20 jaar zo ver te zijn. De aardbevingen ten gevolge van de gaswinning maken de energietransitie nog dringender, maar biedt ook kansen voor versnelling. We richten ons niet alleen op de productiekant (wind, zon, aardwarmte) maar ook op nieuwe toepassingsmogelijkheden en de potentiële ontwikkelaars, respectievelijk gebruikers daarvan. Innovaties ontstaan veelal op het snijvlak van verschillende sectoren. We stimuleren waar mogelijk deze nieuwe verbindingen ('cross-overs') en ook, zoals aangegeven onder '*City of Talent*' in relatie tot de arbeidsmarkt, de uitwisseling van expertise tussen 'nieuwe' en 'oude economie'.

Gezond in een duurzame stad

Het internationale congres 'Building the Future of Health' zet Healthy Ageing hoger op de agenda. Ondertussen verzilveren we de kennis over Healthy Ageing door de praktische betekenis ervan te betrekken bij andere beleidsambities. Onze ambitie: 'De openbare ruimte sportief, de sportieve ruimte openbaar' is daar een voorbeeld van. We betrekken Healthy Ageing ook bij het ontwikkelen van 'The Next City' en gaan na of bestaande projecten toepassingsmogelijkheden bieden die vervolgens ook een voorbeeldfunctie kunnen krijgen. We benutten de potentie van dit kennisgebied voor de ontwikkeling van nieuwe werkgelegenheid en verbetering van de gezondheid van onze inwoners.

Duurzaamheid verbreden

Het thema duurzaamheid verdiepen en verbreden we ook, mede in het kader van 'The Next City'. We maken daarbij gebruik van de vergezichten, zoals door het Atelier Stadsbouwmeester voor de Internationale Architectuur-Biënnale Rotterdam/IABR geschetst in "Denkbeelden voor een slimme energiestad ('Groningen, Nordic City')".

We brengen het thema duurzaamheid meer onder de aandacht en leggen dwarsverbanden met verschillende beleidsterreinen van mobiliteit tot sport en van economie tot wonen en cultuur.

We zoeken het daarbij allereerst in kleine, concrete zaken, die niettemin tot de verbeelding spreken, zoals een schommel bij een bushalte, het plaatsen van enkele ledlantaarns of het inrichten van een atletiekbaantje op straat. Onze waterstofvrachtwagens, als onderdeel van het gemeentelijk wagenpark en de routekaart waarmee we werken aan een duurzame stad, zijn toonaangevende voorbeelden, die we waar dat mogelijk en nuttig is ook onder de aandacht zullen brengen.

3. Wat verder aandacht verdient

Tal van andere zaken verdienen blijvende aandacht. Wij noemen u met name de volgende onderwerpen:

Gemeentelijke herindeling

Met de gemeente Ten Boer hebben we gekozen voor een herindeling waarin beide gemeenten samengaan. In wettelijke termen gaat het om een lichte samenvoeging. Dat betekent feitelijk dat Ten Boer bestuurlijk en ambtelijk aan onze gemeente wordt toegevoegd. De herindeling zal per 1 januari 2019 zijn beslag krijgen.

Gedeputeerde Staten onderzoekt inmiddels de door hen gewenste bredere herindeling, waarin ook Haren wordt betrokken. GS is daartoe het zogeheten Open Overleg gestart, een wettelijk instrument. De uitkomsten daarvan worden op korte termijn verwacht. Groningen en Ten Boer werken mee aan de procedure, maar houden voor de herindeling vast aan de datum van 1 januari 2019.

Forum

We houden de dynamiek rond het Forum vast, maken de exploitatieopgaven rond en werken het programma verder uit.

Veiligheid

We brengen de georganiseerde criminaliteit beter in beeld en zorgen -door inzet van technologie- voor meer veiligheid op straat. Ons succesvolle beleid gericht op preventie van woninginbraken continueren we. Toezicht en handhaving blijven van groot belang.

Aardbevingen

We creëren mogelijkheden om zo nodig snel op te kunnen schalen. Dat veronderstelt een flexibele organisatie. Een aspect dat uitgebreider aan de orde komt onder 'organisatieontwikkeling'.

4. Organisatieontwikkeling

De organisatie is de afgelopen jaren veranderd. De dienstenstructuur hebben we achter ons gelaten. We zijn in de beleving van derden en in de beleving van onze medewerkers op weg naar één gemeente, zoals ons voor ogen staat. Maar we zijn er nog niet.

'Kleiner groeien'

We willen toe naar een flexibele basisorganisatie, die snel in staat is op en af te schalen al naar gelang maatschappelijke ontwikkelingen dat van ons vragen. 'Kleiner groeien' is daarbij het motto: de organisatieontwikkeling vindt plaats tegen de achtergrond van noodzakelijke bezuinigingen. We zetten bovendien de beweging in van beleidsgericht naar actiegericht.

Hoe vergroten we onze slagkracht?

We willen een servicegerichte overheid zijn, die de burger centraal stelt en meer zeggenschap geeft. Met 'open spending' van informatie faciliteren we de burger. De 'WOZ-pilot', waarmee we landelijk bezien voorop lopen, sluit aan op die gedachte.

Deze 'andere overheid' stelt andere eisen aan onze organisatie; legt een groter wordend beslag op onze capaciteit, waar de druk al hoog was, en veronderstelt daarom ook een andere manier van werken. Stroomlijnen van processen (ook voor derden van belang), meer integraal samenwerken over de beleidsdomeinen heen, ontkooking, een scherpere prioritering (doordat de organisatie in een vroeg stadium opschaalt naar bestuurders) en een betere verbinding tussen bestuur en management kunnen onze slagkracht vergroten.

Belangrijke opgaven voor de organisatie

We investeren in verjonging van de organisatie om de vergrijzing van ons medewerkersbestand en de uitstroom van kennis en kunde ten gevolge van pensionering op te kunnen vangen. Daarnaast zijn belangrijke opgaven voor de komende twee jaar:

- Het outsourcen van ICT (business case);
- Het ontwikkelen van het Noordelijk Belasting Kantoor, waarvoor inmiddels bestuurlijke overeenstemming is;
- Het doorontwikkelen van zaakgericht werken, waarbij we onze dienstverlening effectiever en efficiënter organiseren;

- Het doorontwikkelen van het gebiedsgerichte werken, methodisch en procesmatig, via de Wij-teams en de gebiedsteams, gericht op een grotere zeggenschap, versterken van de eigen kracht in de wijk en de samenredzaamheid. Daarbij houden we vast aan de uitgangspunten van ons coalitieakkoord.

5. Financieel perspectief

We beschrijven het financieel perspectief van de gemeente op dit moment. We gaan in op het meerjarenbeeld en schetsen de knelpunten voor de begroting 2017. Daarbij kijken we ook naar de oplossingsmogelijkheden, die kunnen leiden tot een sluitend meerjarig perspectief. We gebruiken de komende maanden om oplossingsrichtingen nader te onderzoeken en zicht te krijgen op de onzekerheden die we nu nog hebben. We zullen bij de begroting 2017 definitieve voorstellen aan u voorleggen.

Het financiële meerjarenbeeld voor de komende jaren is verbeterd ten opzichte van de begroting 2016 en ziet er als volgt uit:

	2017	2018	2019	2020
Financieel meerjarenbeeld 2017-2020	5.170	3.302	1.995	1.502

Dit meerjarenbeeld is uitsluitend gebaseerd op bestaand beleid, waarbij we nog geen rekening hebben gehouden met nieuwe knelpunten. Hierbij is sprake van een aantal onzekerheden, die we verderop benoemen.

Als voorbereiding op de begroting 2017 hebben we de knelpunten in beeld gebracht. In onderstaand overzicht zijn de knelpunten opgenomen waarvoor wij geen oplossing zien binnen bestaande budgetten.

	2017	2018	2019	2020
Knelpunten	3.943	823	2.251	1.747
Knelpunten gerelateerd aan bezuinigingen	13.695	5.975	5.851	4.896
Totaal knelpunten	17.638	6.798	8.102	6.643

Bijgaand treft u een compleet overzicht en een toelichting op de knelpunten aan. Op een aantal daarvan gaan wij hieronder uitvoeriger in.

Met de ruimte in het meerjarenbeeld alleen zijn we niet in staat deze knelpunten op te lossen én een sluitende begroting te presenteren. We zien bovendien op dit moment geen ruimte voor aanvullende ambities. We hebben er daarom voor gekozen deze nu niet aan u voor te leggen.

Een knelpunt ontstaat door de grote incidentele opgave de komende jaren bij het realiseren van de bezuinigingen. Voor het oplossen van deze incidentele opgave hebben we incidentele middelen nodig. Op dit moment hebben we hiervoor alleen middelen in het weerstandsvermogen beschikbaar. Wanneer we kiezen voor inzet van het weerstandsvermogen, creëren we een afgezonderd budget, waarmee we deze opgave de komende jaren kunnen opvangen.

Een onttrekking aan het weerstandsvermogen heeft echter wel effect op de ratio van het weerstandsvermogen (verderop in deze brief maken we dit inzichtelijk). We zullen bij de begroting 2017, die we u in oktober 2016 aanbieden, alleen een onttrekking aan u voorleggen als we geen andere mogelijkheden zien. In dat uiterste geval zal het versterken van het weerstandsvermogen ook de komende jaren hoog op de agenda blijven staan. We zetten hiervoor onder andere de helft van besteedbare resultaten in.

Rekening houdend met de mogelijkheid van een onttrekking aan het weerstandsvermogen, ziet het financiële perspectief er als volgt uit:

	2017	2018	2019	2020
Totaal knelpunten	17.638	6.798	8.102	6.643
Knelpunten t.l.v. weerstandsvermogen	12.895	5.075	4.851	3.796
Resterende knelpunten	4.743	1.723	3.251	2.847
Actueel meerjarenbeeld	5.170	3.302	1.995	1.502
Saldo meerjarenbeeld -/- resterende knelpunten	427	1.579	-1.256	-1.345

In de jaren 2019 en 2020 is nog sprake van een tekort. De komende periode onderzoeken we aanvullende oplossingsrichtingen, enerzijds om de resterende tekorten in het financiële perspectief op te kunnen vangen en anderzijds om deze eventuele onttrekking aan het weerstandsvermogen zo klein mogelijk te kunnen houden.

We verwachten u bij de begroting 2017 een sluitend financieel perspectief voor de jaren 2017-2020 te kunnen presenteren. In het vervolg van deze brief gaan we nader in op het meerjarenbeeld, de knelpunten en de oplossingsrichtingen.

Meerjarenbeeld

Vergeleken met het meerjarenbeeld in de begroting 2016 zien we een verbetering. De belangrijkste voordelen ontstaan doordat de bijdrage aan de Veiligheidsregio, de rentestand en de loon- en prijsstijgingen lager uitpakken dan verwacht. In 2017 houden we eenmalig rekening met dividend over onze Enexis aandelen.

We leggen het financieel meerjarenbeeld afzonderlijk ter besluitvorming aan uw raad voor, waarbij we alle aanpassingen benoemen en toelichten.

We constateren nog wel een aantal onzekerheden, zoals bij de raming van de uitkering in het gemeentefonds, het uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom, de verslaggevingsregels voor grondexploitaties en ontwikkelingen in het sociaal domein. We lichten deze hieronder toe.

Gemeentefonds

We vinden het belangrijk te vermelden dat er in de uitkering uit het gemeentefonds nog een onzekerheid zit. Deze heeft betrekking op de Meicirculaire van het gemeentefonds. Hierin wordt naar verwachting de herverdeling van middelen voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing (VHROSV) verwerkt. Deze is gebaseerd op onderzoek naar de uitgaven van gemeenten voor dit cluster. Uit het onderzoek blijkt dat grote gemeenten met hun uitgaven onder het bedrag blijven, dat het gemeentefonds hiervoor als ijkpunt hanteert. Indien deze uitkomst wordt doorgevoerd is het maximale structurele nadeel circa 3,6 miljoen euro. In 2017 kan het nadeel lager uitvallen wanneer gebruik wordt gemaakt van een ingroeiregeling of wanneer nadeelgemeenten een passende compensatie ontvangen.

Uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom

Onzeker is of de inzet van onze gemeente voor de opvang van asielzoekers kan worden bekostigd uit de middelen die het Rijk hiervoor beschikbaar stelt. Rijk en gemeenten hebben hierover in het Uitwerkingsakkoord verhoogde asielinstroom afspraken gemaakt. Het is mogelijk dat bovenop de Rijksmiddelen, binnen de gemeentebegroting 2017 aanvullende middelen beschikbaar gesteld moeten worden.

Grondexploitaties

Verder weten we nog niet hoe groot het effect is van de veranderde verslaggevingsregels voor grondexploitaties van maart 2016. De nieuwe regels beperken de toerekenbaarheid van investeringen aan grondexploitaties en doen een uitspraak over de maximale looptijd daarvan. De consequenties voor de gemeente zijn niet direct eenduidig. We laten daarom scenario's uitwerken voor de manier waarop we met de nieuwe regels kunnen omgaan. Voor de begroting 2017 kijken we ook vooruit naar de herziening van de grondexploitaties eind dit jaar. Wanneer we hier nadelen verwachten, betrekken we deze bij de besluitvorming over de begroting.

Sociaal domein

Binnen het sociaal domein spelen op dit moment ontwikkelingen die gepaard gaan met mogelijk grote financiële consequenties. Deze zijn echter nog zo onzeker, dat we op dit moment niet kunnen spreken van een knelpunt. We hebben op dit moment nog maar beperkt inzicht in de geleverde zorg en het gebruik van afgegeven indicaties. Bovendien ontbreekt een groot deel van de facturen van zorgaanbieders.

We kunnen op dit moment wel een aantal uitgangspunten noemen die we voor de begroting 2017 zullen hanteren.

Op de eerste plaats gaan we ervan uit dat de nieuwe aanpak via WIJ teams en innovatiemaatregelen leidt tot transformatie van dure naar goedkopere zorg.

Uit het zorgbudget zijn hiervoor extra middelen vrijgemaakt.

Daarbij is de aanname gedaan dat de kosten voor WIJ teams en innovatiemaatregelen worden terugverdiend door de transformatie naar goedkopere zorg. De praktijk moet uitwijzen of deze aanname juist is.

We gaan er met de huidige informatie vanuit dat we de beschikbare middelen in de Wmo-reserve nodig hebben als beheersmaatregel in de jaren 2016 en 2017. In dat geval zou dit betekenen dat er daarna geen middelen meer beschikbaar zijn in deze reserve en dat we het weerstandsvermogen weer moeten aanvullen.

Indien na de eventuele inzet van de reserve nog een taakstelling resteert, zal deze moeten worden ingevuld door verlaging van de kosten als gevolg van transformatie naar goedkopere zorg.

Op basis van de meest recente cijfers schatten we het risico in op 13,8 miljoen euro. Hierbij is rekening gehouden met de kans van optreden en het structurele effect. We houden bij het bepalen van het benodigde weerstandsvermogen rekening met dit risico.

Knelpunten

De knelpunten voor de begroting 2017 zijn voor een belangrijk deel gerelateerd aan bezuinigingen.

Het grootste knelpunt heeft betrekking op de taakstelling door outsourcing ICT. In de begroting 2016 houden we rekening met een taakstelling van 4 miljoen in 2017 en 2018 en vanaf 2019 van 5 miljoen euro. We hebben door een externe deskundige een businesscase op laten stellen voor de outsourcing van onze ICT dienstverlening. Hieruit blijkt dat we vanaf 2017 een besparing kunnen realiseren, die oploopt tot 5,2 miljoen euro in 2022. Omdat we daarnaast ook rekening moeten houden met structurele kosten van circa 0,7 miljoen euro, realiseren we een netto besparing van 4,5 miljoen.

Om de transitie vorm te kunnen geven krijgen wij de komende jaren wel te maken met project- en frictiekosten. De project- en frictiekosten over de periode 2017 tot en met 2020 komen in totaal op 6,4 miljoen euro. Voor 2017 gaat het om 2,9 miljoen euro.

Er ontstaat ook een nadeel omdat we de taakstelling niet zo snel kunnen realiseren als waar we in de begroting 2016 mee hebben gerekend. Tot en met 2020 leidt dit tot een knelpunt van 7,4 miljoen euro (voor 2017 3,3 miljoen euro). Voor de begroting 2017 actualiseren we de businesscase. Dit kan leiden tot een aanpassing van de exacte cijfers.

Andere knelpunten, die zijn gerelateerd aan de bezuinigingen, zijn de kosten die gemaakt moeten worden voor het realiseren van het Noordelijk Belastingkantoor en het niet realiseren van een besparing op subsidies door uitvoering van de maatschappelijke kosten- en batenanalyse.

Oplossingsrichtingen

Met een onttrekking aan het weerstandsvermogen zijn we in staat de incidentele opgave voor de komende jaren te dekken. Vanzelfsprekend heeft dit een effect op de ratio van het weerstandsvermogen. Deze gaat dan met circa 0,13 naar beneden.

Tegelijk met deze brief ontvangt u ook de geactualiseerde kadernota weerstandsvermogen. In de kadernota doen we een aantal wijzigingsvoorstellen die effect hebben op de ratio. Indien u onze voorstellen overneemt, leidt dit tot een verhoging van het beschikbare weerstandsvermogen en daarmee tot een verbetering van de ratio.

Rekening houdend met de genoemde ontwikkelingen en indien u de voorstellen in de kadernota overneemt, komt de ratio voor de komende jaren op:

	2017	2018	2019	2020
Ratio weerstandsvermogen	0,90	0,90	0,91	0,91

De komende periode onderzoeken we aanvullende oplossingsrichtingen. Eén heeft betrekking op de doorberekening van het effect van bezuinigingen in tarieven. We zullen nagaan of het mogelijk en wenselijk is dit via een verhoging van de tarieven geheel of gedeeltelijk te compenseren. Graag horen we uw opvatting over deze oplossingsrichting.

We kijken ook naar de mogelijkheid de doorberekening op andere onderdelen niet door te geven, bijvoorbeeld in de tarieven voor dienstverlening aan derden of commerciële tarieven.

Om nieuwe ambities te kunnen realiseren zullen we kijken naar de beschikbare middelen voor onze huidige ambities. We denken hierbij onder andere aan de intensiveringsmiddelen en de nog resterende ISV middelen. Voor de ISV middelen brengen we bij de begroting in beeld hoeveel ISV middelen we nog beschikbaar hebben en welke projecten daaruit gefinancierd worden. We zullen deze projecten kritisch bekijken en deze afzetten tegen andere ambities op het gebied van stedelijke ontwikkeling, waaronder de eventuele vorming van een investeringsfonds.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter den Oudsten", written over a horizontal line.

de burgemeester,
Peter den Oudsten

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Peter Teesink", written over a horizontal line.

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage 1: Overzicht knelpunten begroting 2017-2020
nr omschrijving

	2017	2018	2019	2020
Knelpunten				
1 Financiering teamleider OOV	115	115	115	115
2 Verhoging Energiebelasting	70	70	70	70
3 Bijdrage netwerkregie-organisatie Gemeenschappelijke Backoffice	70			
4 Bijzondere Bijstand	1.400			
5 Schuldhulpverlening	318	318	318	318
6 Verbeterplan Veilig thuis Groningen	200	200	200	200
7 Groot onderhoud en vervangingen (incidenteel)			1.257	1.020
Groot onderhoud en vervangingen (structureel)			231	524
8 Ophogen opbrengst korte mismatchlimiet				-500
9 Campusdiep	120	120	60	
10 Plankosten Spoorse projecten en Oosterhamrikzone/ Gerrit Krolb	1.650			
Subtotaal	3.943	823	2.251	1.747
Knelpunten gerelateerd aan bezuinigingen				
11 Outsourcing ICT	6.250	3.680	2.560	1.280
12 Terugloop omzet detachering SW	400	500	600	700
13 Bijdrage in uitvoeringstekort oud iederz	400	400	400	400
14 Taakstelling Noordelijk Belastingkantoor	750			
Gemeentelijke aandeel frictiekosten Noordelijk belastingkantoor	3.105	160	160	
15 Weglekeffect bezuiniging Outsourcing ICT		95	731	1.116
Weglekeffect bezuinigingen op de organisatie	790	1.140	1.400	1.400
16 Niet realiseren verlaging uitgaven door uitvoering MKBA	2.000			
Subtotaal	13.695	5.975	5.851	4.896
Totaal knelpunten	17.638	6.798	8.102	6.643

Bijlage 2: Toelichting bij de knelpunten en knelpunten gerelateerd aan bezuinigingen

KNELPUNTEN

1. Financiering teamleider openbare orde en veiligheid (OOV)

Op het gebied van openbare orde en veiligheid zien we de taken en complexiteit voor de gemeente toenemen. De burgemeester heeft hier op stedelijk, regionaal en nationaal niveau een belangrijke rol. Daarom is gekozen voor een stevige inhoudelijke aansturing van het team OOV en een inhoudelijk aanspreekpunt voor de burgemeester. De kosten zijn 115 duizend euro structureel

2. Verhogen energiebelasting

Voor de uitvoering van het programma Sport en bewegen is het noodzakelijk sportaccommodaties beschikbaar te stellen. Dit brengt ook kosten voor het gebruik van energie met zich mee. Op het energieverbruik wordt een verhoging van de energiebelasting doorgevoerd. Dit doet zich vooral voor bij de zwembaden. De kosten zijn 70 duizend euro structureel.

3. Bijdrage netwerkregie-organisatie Gemeenschappelijke Backoffice Inkomen 2017

Bij de uitvoering van de bijstand wordt landelijk gewerkt aan de ontwikkeling van een gemeenschappelijke backoffice inkomen (GBI). De gemeente Groningen is één van de deelnemende gemeenten. De kosten van de netwerkregie-organisatie GBI wordt op basis van het aantal inwoners over de deelnemende gemeenten verdeeld. Voor de gemeente Groningen is de bijdrage voorlopig vastgesteld op 70 duizend euro per jaar. De kosten na 2018 betreffen we bij de te besparing die we verwachten te realiseren door de vorming van de GBI. De kosten voor 2017 vormen nog een knelpunt.

4. Bijzondere Bijstand

In 2015 hadden wij een tekort op de bijzondere bijstand van 1 miljoen euro. De stijging deed zich vooral voor op het gebied van bewindvoering en aanvullende bijstand. In de eerste maanden van 2016 zien we een verdere stijging van 60 duizend euro ten opzichte van dezelfde periode in 2015. Als deze lijn zich doorzet verwachten we in 2017 een tekort van 1,4 miljoen euro.

5. Schuldhulpverlening

We zien binnen de activiteiten van schuldhulpverlening op meerdere onderdelen knelpunten ontstaan als gevolg van extra instroom van klanten. Ook de dienstverlening in de wijken draagt hieraan bij. Onderstaand geven we een korte toelichting voor de verschillende onderdelen.

Het aantal meldingen voor de *eurocoach* (consulent speciaal gericht op jongeren met schulden) ligt hoger dan we op dit moment aankunnen. Om de toenemende vraag te kunnen bedienen is extra formatie nodig. Hiermee kan de wachtlijst worden weggewerkt.

Voor de *Schuldregeling* is het aantal klanten de afgelopen maanden gestegen. Daarnaast verwachten we ook in de komende maanden nog een stijging. Ook hiervoor hebben we extra formatie nodig.

Het aantal klanten *budgetbeheer* is de afgelopen maanden met meer dan 40% gestegen. Hierdoor is vertraging opgelopen in het opstarten van de instroom in budgetbeheer. We verwachten dat de toename zich dit jaar voortzet. Vertraging brengt onnodige maatschappelijke kosten met zich mee. Voor de opvang van de stijging van het aantal budgetklanten is een uitbreiding van formatie nodig.

Om de ambities uit het Plan schuldhulpverlening 2016-2020 en het Preventiejaarplan 2016 te kunnen verwezenlijken is extra formatie voor *preventie* nodig. In totaal denken we 4,5 FTE extra formatie nodig te hebben. De kosten hiervan zijn 318 duizend euro.

Om inzicht te krijgen in de kosten en baten gaan we een business case opstellen voor (preventie) schuldhulpverlening.

6. Verbeterplan Veilig Thuis Groningen

In oktober 2015 heeft de landelijke inspectie onderzoek gedaan naar het functioneren van Veilig Thuis Groningen. Uit het rapport blijkt dat Veilig Thuis Groningen op 11 van de 24 punten onvoldoende scoort, zoals op de 24/7 bereikbaarheid en beschikbaarheid, op de registratie van meldingen en op de capaciteit om alle meldingen aan te kunnen. Er ligt nu een verbeterplan met diverse maatregelen. Een belangrijke constatering is dat er zowel op meldingen huiselijk geweld als op meldingen kindermishandeling meer uitvoeringscapaciteit nodig is.

Veilig Thuis wordt gefinancierd vanuit jeugdbudgetten (via de RIGG) en vanuit de WMO (Decentralisatie uitkering huiselijk geweld). Voor het WMO deel bedraagt het tekort voor de gemeente Groningen circa 200 duizend euro structureel.

7. Groot onderhoud en vervangingen voorzieningen openbare ruimte

De komende jaren zijn diverse voorzieningen in de openbare ruimte aan vervanging toe. De kosten voor onderhoud in de eindfase worden te hoog worden of de voorziening is technisch is afgeschreven. De onderhoudsbudgetten zijn niet voldoende om deze vervangingsinvesteringen te kunnen dekken. Daarnaast constateren we knelpunten en risico's op het gebied van groot onderhoud.

In 2011 is een inventarisatie gemaakt van het aanvullende groot onderhoud en de vervangingen die in de periode 2012 – 2021 nodig zijn. Deze periode is verlengd tot 2022. Vanaf 2012 zijn middelen beschikbaar gesteld waarmee de maatregelen tot en met 2018 kunnen worden uitgevoerd.

Na 2018 zijn geen middelen meer beschikbaar voor investeringen in groot onderhoud en vervanging. Het gaat om een structurele component voor vervangingsinvesteringen en een incidentele component voor groot onderhoud.

Het gaat om de volgende onderdelen:

Het *openbaar Verlichtingsnet* is technische afgeschreven. Dat leidt tot een toename van storingen. De elektriciteitskabels moeten vervangen worden. Ook voor armaturen en masten is een vervangingsopgave opgesteld.

De komende jaren moeten onderdelen van een aantal *beweegbare bruggen en viaducten* worden vervangen. Daarnaast moeten meerdere *houten bruggen* gerepareerd worden of worden vervangen door stalen bruggen. De *kademuren en beschoeiingen* van de Groninger watergangen zijn op diverse plaatsen toe aan groot onderhoud of vervanging.

Voor *verharding* zijn maatregelen nodig voor vervanging en aanleg van fundering. Daarnaast zijn op termijn de kosten voor groot onderhoud / vervanging van geluid reducerend asfalt hoger omdat de levensduur korter is dan gewoon asfalt.

In de afgelopen jaren zijn *speeltoestellen* geplaatst. De komende jaren dienen de eerste vervangingen zich aan.

Uit een in 2013 uitgevoerde inspectie van de *openbare recreatievoorzieningen* in de stad bleek dat diverse onderdelen in de komende jaren aan groot onderhoud of vervanging toe zijn.

Er is voor de jaren 2019 en 2020 samen een bedrag van 9,287 miljoen euro nodig voor vervangingsinvesteringen. De kapitaallasten daarvan zijn 0,524 miljoen.

Daarnaast is in 2019 en 2020 nog 2,8 miljoen euro incidenteel nodig voor groot onderhoud.

De incidentele middelen in 2019 en 2020 en de vrijval van de eerste jaarschijf van de structurele bedragen tellen samen op tot 2,8 miljoen euro ($1,257 + 0,231 + 1,020 + 0,293 = 2,8$ miljoen euro).

8. Ophogen opbrengst korte mismatchlimiet

In de meerjarenbegroting wordt voor de jaren 2017-2019 uitgegaan van lagere lasten door kortlopende financiering aan te trekken voor de lange financieringsbehoefte (binnen de ruimte die de korte mismatchlimiet biedt). Het gaat om 500 duizend euro per jaar. Voor de jaarschijf 2020 kan op basis van de huidige inzichten hier ook van worden uitgegaan. Dit leidt tot een lagere kosten in 2020.

9. Campusdiep

In de begroting 2016 is een bedrag van ruim 700 duizend euro opgenomen voor diverse vormen van kwetsbare jongeren huisvesting. Dit is exclusief het onderdeel Campusdiep dat de afgelopen jaren uit incidentele budgetten Participatie, Armoede en Opvang is gedekt. Hier zitten jongeren die zijn of dreigen af te glijden (geen werk, schulden, stop school). Door de nieuwe beleidskaders kan het niet meer worden gedekt uit de budgetten Armoede en Participatie. Nieuwe wegen onder de WMO worden onderzocht.

Er wordt onderzocht hoe het Campusdiep effectiever kan worden ingezet en waar mogelijk kan worden afgebouwd. Dit kost tijd en in de tussenliggende periode is de huidige huisvesting nodig tot en met 2019. De benodigde middelen zijn 120 duizend euro in 2017 en 2018 en 60 duizend euro in 2019. Hiermee kan de voorziening verantwoord worden afgebouwd.

10. Plankosten Spoorse projecten en Oosterhamrikzone/ Gerrit Krolbrug

Spoorse projecten

Voor het Hoofdstation is samen met partners in de regio een plan gemaakt. Om de zuidzijde te transformeren tot een aantrekkelijke omgeving liggen er nu goede kansen. Komende anderhalf jaar moeten hiervoor belangrijke stappen worden gezet. Hiervoor is een plankosten budget van 1,5 miljoen euro tot eind 2017 nodig.

Verder is er voor andere spoorse projecten een bedrag voor plankosten nodig van 50 duizend euro. Dit is voor de extra Spoorlijn Groningen Leeuwarden (ESGL). Dit is een project dat door externe partijen wordt getrokken en waarbij de gemeente moet zorgen dat de gemeentelijke belangen worden meegewogen.

Oosterhamrikzone / Gerrit Krolbrug

Voor de vervolgfase Oosterhamrikzone (de variantenanalyse) en de vervanging van de Gerrit Krolbrug worden plankosten gemaakt. De totale plankosten bedragen 500 duizend euro. De plankosten kunnen we dekken uit beschikbare ISV middelen.

Daarnaast maken we kosten voor de bestemmingsplan procedure. Met de provincie hebben we afgesproken dat wij de kosten voor de bestemmingsplanprocedure voor onze rekening nemen. Deze kosten bedragen 100 duizend euro. Deze kosten zijn meegenomen in dit knelpunt.

Knelpunten gerelateerd aan bezuinigingen

11. Outsourcing ICT

In de begroting houden we rekening met een bezuinigingstaakstelling van 5 miljoen euro door outsourcing van de ICT-dienstverlening. Adviesbureau Quint heeft in 2015 onderzocht op welke wijze deze taakstelling gerealiseerd kan worden. Uit het onderzoek blijkt dat de taakstelling voor een belangrijk deel behaald kan worden. Outsourcing levert volgens de businesscase van Quint een netto besparing op van 4,5 miljoen euro structureel. De totale doorlooptijd van de businesscase is 7 jaar. In onderstaande tabel is het verloop van de besparing opgenomen.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Besparing	-1.438	-2.313	316	2.436	3.721	4.267	4.517	11.506
Bezuiniging (IST - SOLL)	-478	1.163	2.883	4.003	4.968	5.137	5.236	22.912
Harmonisatie	-	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-1.800
Risicobudget (hidden services)	-	-250	-350	-350	-350	-350	-350	-2.000
Friciekosten	-	-1.527	-767	-617	-596	-219	-69	-3.796
Projectkosten	-960	-1.400	-1.150	-300	-	-	-	-3.810

In onderstaande tabel is de besparing tegenover de taakstelling gezet. Dit geeft inzicht in de aanvullende dekkingsopgaven voor de komende jaren.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Besparing	-1.438	-2.313	316	2.436	3.721	4.267	4.517	11.506
Te realiseren bezuiniging ICT	0	-5000	-5000	-5000	-5000	-5000	-5000	
Dekking taakstellingen (obv notitie werkconferentie)	1438	1062	1000					
Totale taakstelling	1438	-3938	-4000	-5000	-5000	-5000	-5000	-26500
Dekkingsopgave voor besluitnota	0	-6251	-3684	-2564	-1279	-733	-483	-14994

De aanvullende dekkingsopgave wordt enerzijds veroorzaakt door project- en frictiekosten en anderzijds door het niet volgens planning realiseren van de structurele bezuinigingstaakstelling. In de voorjaarsbrief staat een uitgebreide toelichting op dit knelpunt.

De aanvullende dekkingsopgave is een momentopname. Deze wordt periodiek geactualiseerd. De exacte omvang van de besparing is onder andere afhankelijk van de concrete aanbestedingen (m.n. frictiekosten personeel), fasering van de outsourcing na besluitvorming en nader onderzoek naar de projectkosten. De komende periode zal de businesscase worden geactualiseerd.

12. Terugloop omzet detachering SW

De totale geraamde opbrengst uit SW detacheringen in de begroting 2016 bedraagt 6,8 miljoen euro. Op basis van facturatie over de eerste twee maanden van 2016 bedraagt de verwachte omzet over 2016 6,2 miljoen euro. Daarnaast ramen we de vergoeding van begeleidingskosten voor het plaatsen van mensen op afspraakbanen op 0,3 miljoen euro. De totale verwachte opbrengst over 2016 komt daarmee op 6,5 miljoen euro.

Ten opzichte van de begroting levert dit een knelpunt op van 0,3 miljoen euro. De daling heeft te maken met de uitstroom van SW medewerkers maar ook door de stijging van de gemiddelde leeftijd. Dit leidt tot een hoger ziekteverzuim, lagere productiecapaciteit enzovoort. Een deel van de medewerkers is niet meer detacheerbaar en zal bij beschut werken worden geplaatst of via de zogenaamde ondergrens uitstromen.

Bij de berekening van de verwachte omzetzijging is als uitgangspunt genomen dat het aantal SW medewerkers met 5% per jaar gaat dalen. Daartegenover verwachten we een stijging van de inkomsten voor begeleiding van mensen op een afspraakbaan. Per gerealiseerde afspraakbaan ontvangen we 4 duizend euro. Het gemiddelde aantal afspraken loopt de komende jaren op van 75 in 2016 naar 275 in 2020.

De verwachtte ontwikkeling van de omzet voor de komende jaren ziet er als volgt uit.

	Begroting 2016	Prognose 2016	2017	2018	2019	2020
Omzet detachering	6.400	6.200	5.900	5.600	5.300	5.000
vergoeding afsprakenbanen	400	300	500	700	900	1.100
Totaal omzet	6.800	6.500	6.400	6.300	6.200	6.100
Afwijking t.o.v. begroting 2016		-300	-400	-500	-600	-700

We laten de organisatie en uitvoering van de SW in Groningen onderzoeken. Dit onderzoek kan aanbevelingen opleveren om de omzet en kosten te beïnvloeden. Mogelijk kan op basis daarvan het nu geschetste beeld nog worden bijgesteld.

13. Bijdrage in uitvoeringstekort oud iederz

Afgesproken is om vanuit werk en maatschappelijke participatie een bijdrage van 0,5 miljoen euro te leveren voor het oplossen van het uitvoeringstekort van bij de sociale werkvoorziening (een kwart van het uitvoeringstekort van 2 miljoen euro). Door de terugloop van de SW detacheringen verwachten we hiervan 100 duizend euro te kunnen realiseren. Dit leidt tot een structureel knelpunt van 0,4 miljoen euro vanaf 2017.

14. Noordelijk Belastingkantoor (NBK)

In de begroting is voor de vorming van een noordelijk belastingkantoor (NBK) vanaf 2017 een structurele bezuiniging van 750 duizend euro opgenomen. Op basis van het bedrijfsplan zal de oprichting van het NBK een besparing van 1,7 miljoen euro opleveren. Het aandeel voor de gemeente Groningen hierin is 935 duizend euro. Een deel van de besparing leidt tot lagere tarieven voor burgers en bedrijven (afvalstoffenheffing en rioolheffing). In de begroting is hier rekening mee gehouden, zodat de structurele besparing van 750 duizend euro kan worden gerealiseerd.

Er ontstaat een knelpunt omdat we de besparing in 2017 nog niet kunnen realiseren en door eenmalige project- en frictiekosten.

Door vertragingen in de onderzoeksfase en het besluitvormingstraject is de beoogde startdatum van het Noordelijk Belastingkantoor niet 1 januari maar 1 juli 2017. Omdat gemeente en waterschap hun aanslagen dan al verzonden hebben, betekent dit, dat de bezuiniging van 750 duizend euro in 2017 niet gerealiseerd kan worden. In de collegebrief over de voortgang Noordelijk Belastingkantoor is aangegeven dat we deze ontwikkeling betrekken bij de voorbereiding van de gemeentebegroting 2017.

Daarnaast brengt de oprichting van het NBK incidentele project- en frictiekosten met zich mee, waarmee nog geen rekening is rekening gehouden. In totaal komen deze kosten op 6,35 miljoen euro, het aandeel van de gemeente Groningen hierin is 3,4 miljoen euro.

15. Weglekeffect bezuiniging Outsourcing ICT

Weglekeffect bezuiniging op de organisatie

Outsourcing

Outsourcing levert volgens de businesscase van Quint een netto besparing op van 4.5 miljoen euro structureel. De totale doorlooptijd van de businesscase is 7 jaar. Voor een deel leiden deze besparingen tot lagere tarieven. De besparingen die weglekken naar lagere tarieven kunnen niet worden ingezet voor de bezuinigingen.

Het weglekpercentage van de betreffende directie bedraagt 30%. Het weglekeffect voor de komende jaren is als volgt:

Jaar	Besparing	Weglekpercentage	Weglek
2017	-2.313	30%	
2018	+316	30%	- 95
2019	+2.436	30%	- 731
2020	+3.721	30%	- 1.116

In 2017 moeten extra kosten worden gemaakt. Deze kosten kunnen deels worden toegerekend aan de tarieven. Dit zou echter leiden tot een stijging van de woonlasten boven de loon- en prijs compensatie.

Bezuinigingen op de organisatie

In februari hebben we een besluit genomen over de hoofdlijnen van het invullen van de bezuinigingsopgave op de organisatie. Daarbij zijn de bezuinigingen nadrukkelijk gekoppeld aan de doorontwikkeling naar een kleinere en wendbare organisatie.

De bezuinigingen leiden tot weglekeffecten. De hoogte is afhankelijk van de specifieke maatregelen. Er is een inschatting gemaakt op basis van het standaard weglekpercentage voor de gehele gemeente. Dit leidt voor 2017 tot een knelpunt van 1,2 miljoen euro, oplopend tot structureel 1,8 miljoen euro vanaf 2019.

Vanuit voorgaande begrotingen is nog een structureel budget beschikbaar voor het opvangen van weglekeffecten van circa 400 duizend euro. Deze post is in mindering gebracht op het knelpunt. Daarmee komt het knelpunt voor 2017 op 0,8 miljoen euro, oplopend tot structureel 1,4 miljoen euro vanaf 2019.

16. Niet realiseren verlaging op gemeentelijke uitgaven door uitvoering MKBA op alle subsidies en overige uitgaven niet zijnde organisatiekosten

In de begroting 2016 is een taakstelling opgenomen om op basis van het inzicht in de maatschappelijke kosten en baten de gemeentelijke uitgaven met structureel 2 miljoen euro te verlagen vanaf 2017.

De MKBA wordt op dit moment uitgevoerd. De MKBA levert niet direct het inzicht op dat bepaalde subsidies verminderd of beëindigd kunnen. Uit de MKBA komen wel mogelijkheden naar voren om de effectiviteit van subsidies te vergroten. Uiteindelijk is de uitkomst van de MKBA input voor politieke keuzes t.a.v. subsidies en eventuele bezuinigingen hierop. Hiervoor zullen nog wel verdiepingsslagen n.a.v. deze MKBA plaats moeten vinden. Voor 2017 zal dit naar verwachting nog niet leiden tot de begrote besparing van 2 miljoen euro m.i.v. 2017.